

Znanje in modrost nimata roka trajanja

Za koncept starosti prijazne univerze sem prvič slišala, ko je spomladi 2021 Maja Dizdarevič, vodja Kariernega centra Univerze v Ljubljani, predlagala spletni sestanek o iniciativi, ki so jo razvijale kolegice na Filozofski fakulteti. Spletni sestanki so bili v tistem času nekaj vsakdanjega: pandemija covida-19 je še vedno opletala z repom, predavanja so potekala v hibridnem načinu in vsi smo bili že pošteno utrujeni od omejitev druženja, dela na daljavo ter osamitve v vseh možnih pojavnih oblikah. To smo občutili učitelji, še bolj študenti, zagotovo pa najbolj starejši, za katere je bila osamitev boleč imperativ. Pandemija je razgalila razpoke v družbenem tkivu. Vrednost, ki jo starejši prinašajo s svojo modrostjo, življenjskimi izkušnjami in radovednostjo, je bila potisnjena ob stran; odnos družbe do njih se je skrčil na skrb za ranljivo skupino, ki jo stiki in druženje ogrožajo.

V takih razmerah se je rodila ideja univerze, ki ni zgolj prostor za mlade, temveč odprta skupnost znanja za vse generacije. Ko je prišla do mene, ni šlo le za ohlapno zamisel, temveč za domišljen projekt. Ta je povezal široko interdisciplinarno mrežo strokovnjakov z različnih članic univerze in iz širšega družbenega okolja, ki so prepoznali pomen ustvarjanja prostora za vključevanje starejših v univerzitetno življenje na načine, ki presegajo klasične oblike izobraževanja. Projekt je Univerzi v Ljubljani ponudil priložnost za rast in razvoj. Vloga univerze v sodobni družbi se namreč ne meri zgolj v diplomah in znanstvenih objavah, temveč tudi v sposobnosti povezovanja ljudi, ustvarjanja medgeneracijskega dialoga in krepitve družbene vključenosti. Modra fakulteta je nastala kot pogumen korak v razvoju Univerze v Ljubljani, ki je tako dobila še 27. članico. Članico, ki nima poštnega naslova, temveč živi v samem tkivu univerze, v medprostoru brez zidov, ki se pnejo med vedami in disciplinami, zidov, ki jih je sicer tako težko prebiti.

V času študija in gradnje kariere praviloma ostajamo zaverovani v svoje ozko strokovno področje. Saj se je treba toliko naučiti, napredek v znanosti pa je vedno hitrejši! Že to, da ostanemo v stiku z razvojem, zahteva veliko truda. Ob številnih drugih življenjskih ciljih in nalogah pogosto nimamo časa, volje in energije pogledati čez plot. Ko pa se poslovna in življenjska pot prevesita v drugo polovico, lahko odpremo srce in um drugim področjem. Morda tistim, ki so nas nekoč že poklicala, pa smo jih odrinili na stran. Ali pa uberemo nove poti in se lotimo stvari, za katere smo bili ves čas prepričani, da zanje nimamo talenta oziroma sposobnosti. In presenečeni odkrijemo povsem nove svetove. Kot je zapisala prof. dr. Nives Ličen, gonilna sila pri ustanovitvi Modre fakultete:¹ »Obdobje aktivne modrosti je obdobje, ko lahko postanemo svobodni.«

1 Prispevki: »Obdobje aktivne modrosti je obdobje, ko lahko postanemo svobodni.« | Univerza v Ljubljani

Učiti se je privilegij; ne le zaradi pridobivanja novih znanj in veščin, temveč zato, ker nas učenje preoblikuje. Učenje v obdobju, ko so tipična šolska leta že za nami, v okolju, ki ga izberemo sami in ga delimo z ljudmi s podobnimi interesi, je neprecenljivo. Resnična moč Modre fakultete se kaže v zgodbah njenih udeležencev: tistih, ki so se naučili novega jezika, začeli umetniško ustvarjati, se spoprijateljili s sodobno tehnologijo ali pa preprosto znova našli občutek pripadnosti. V teh zgodbah se zrcali poslanstvo univerze prihodnosti. Modra fakulteta pomeni več kot individualni napredek njenih udeležencev. Pomeni gradnjo družbe, ki ceni staranje kot proces bogatenja, ne kot umik. Pomeni krepitev solidarnosti med generacijami, zmanjševanje predsodkov in odpiranje univerze kot javnega prostora, ki pripada vsem.

O Univerzi v Ljubljani kot prostoru znanja so razmišljali že študenti ob njeni 100-letnici. O prostoru znanja za vse, v skupnosti, ki ne izključuje, temveč povezuje. O tem smo razmišljali tudi ob snovanju strateških usmeritev za naslednje desetletje, ki so nastajale v času oblikovanja Modre fakultete. Humboldtov ideal univerze, ki išče »vednost« zaradi vednosti same, ne zaradi (tržne) vrednosti, je še vedno živ. Pa vendar Modra fakulteta prinaša oboje: vednost in vrednost. Novo znanje in vrednost vitalnega staranja. Modra fakulteta ni le projekt. Je gibanje. Je povabilo k soustvarjanju družbe, v kateri znanje in modrost nimata roka trajanja.

Brez predanosti pobudnikov iz vrst univerzitetnih učiteljev, ki neomajno verjamejo v moč učenja, druženja in sodelovanja v vseh življenjskih obdobjih, ter brez sodelavk Kariernega centra Univerze v Ljubljani, ki so poiskale načine, kako starosti prijazno univerzo udejanjiti tudi na naši alma mater, bi pobuda ostala le na papirju. Študenti, učitelji, sodelavci in alumni Univerze v Ljubljani lahko rečejo le: iskrena hvala.

prof. dr. Tanja Dmitrović

Prorektorica za prenos znanja na Univerzi v Ljubljani, 2017–2021